

HOOFSTUK 6

SINTESE, GEVOLGTREKKING EN AANBEVELINGS

1. Inleiding

Die tema van die onderhawige studie is om, in teenstelling met die aanvaarde gebruik, die leermoeilike kind nie as geïsoleerde entiteit te benader nie, maar te skou teen die agtergrond van die disharmoniese onderwysituasie. Deur die kind in sy vasgelopenheidsituasie te deurskou, kan riglyne gevind word om bepaalde knelpunte in die ortodidaktiese praktyk die hoof te bied.

Vervolgens n sintese en bevindings van die studie:

2. Hoofstuk een

2.1 Doel van die ondersoek

Ten spyte van die fenomenale vooruitgang in die ortodidaktiese teoriebou en die geleidelike bevruggende effek daarvan op die praktyk, gaan die praktyk steeds gebuk onder argaïese opvattinge en onaanvaarbare bedrywighede. So byvoorbeeld kom die ortodidaktiese hulpverleningspraktyk vanuit didakties-pedagogiese perspektief baie verdag, en in sommige opsigte, onverantwoordbaar voor.

Rede hiervoor is enersyds geleë in n bepaalde opvatting oor leermoeilikhede, die gronde waarvan na n onverantwoordbare antropologie terug te voer is. Op n tydstip toe die medies-psigiatries-psigologiese bemoeienis n alleenheerskappy op die gebied van leermoeilikhede gevoer het, is dié opvatting gevestig, as sou leermoeilikhede die uitkoms van inherente stoornisse of tekorte wees, wat deur die inoefening van bepaalde funksionele stoornisse opgehef of verbygestuur kon word. Hoewel dit n belangrike faset van ortodidaktiese hulpverleningsprogramme uitmaak,

is álle hulpverlening nie tot sodanige bedrywighede beperk nie.

Hierdie standpunt is nie net 'n ontkenning van die didakties-pedagogiese gesitueerdheid van die leermoeilike kind nie, maar impliseer in der waarheid 'n redusering van die kinderlike eksistensie tot die van 'n prikkel-reaksie-prosesmatigheid.

Andersyds is dié ongefundeerde siening van leermoeilikhede, na 'n gemis aan 'n kategoriale Pedagogiekstruktuur terug te voer, as gevolg waarvan 'n fundamenteel-pedagogiese, 'n didakties-pedagogiese en psigopedagogiese insigte nie as 'n gesamentlike perspektief aan die Ortodidaktiek vir interpretasie beskikbaar gestel is nie.

Met behulp van die kategoriale Pedagogiekstruktuur, wat eers in die onlangse verlede langs fenomenologiese weg vanuit verskeie pedagogiese perspektiewe sy beslag gekry het, is in die hoofstuk 'n poging aangewend om die leermoeilikhede-problematiek in terme daarvan te verklaar.

2.2 Metodologiese oorwegings

Enkele ter saaklike metodologiese kwessies is vervolgens aan die orde gestel. Soos dit verderaan sal blyk, is die Ortodidaktiek by uitstek 'n verbesonderings- en interpretatiewe wetenskap bevind, en dit het vroe laat ontstaan oor sy wetenskapstatus.

Dit het eerstens gelei tot 'n uiteensetting van bepaalde begrippe, soos perspektief, deelperspektief en gesamentlike perspektief. Na uitklaring hiervan, is 'n skou op die Ortopedagogiek, as oorkoepelende deelperspektief van die Ortodidaktiek, gewerp, die uitkoms waarvan in die volgende paragraaf te berde gebring sal word.

2.3 Gevolgtrekkings en bevindings

2.3.1 Daar is tot die slotsom gekom dat die leermoeilike kind nie van sy onderwysgesitueerdheid darf geïsoleer te word nie. In die verlede is die leermoeilike kind per se in die ligveld geplaas, en dit het aanleiding tot growwe verabsoluterings gegee. Bemoeienis met die leermoeilike kind het gevolglik dikwels 'n skewe verloop geneem.

Die leermoeilike kind se onderwyssituasie word as 'n disharmoniese dubbele ontsluitingsgebeure beskou. Hoewel die "disharmoniese ontsluitingsgebeure" die te volge aspekte veronderstel, word die disharmoniese onderwyssituasie verder omskryf as, "versteurde sinsamehange tussen opvoedings-, onderrig-, leer- en inhoudsessensies, met as uitvloeisel die verstelde verskyning van lesstrukturessensies".

2.3.2 Vanweë onder andere die feit dat die disharmoniese onderwyssituasie nie 'n oorspronklike "eerste" situasie is nie, en slegs herken kan word in terme van die oorspronklike harmoniese onderwyssituasie; verder, omdat "ortodidaskein" nie na sy wesenlike struktuur van "didaskain" verskil nie, blyk dit dat die Ortodidaktiek (respektiewelik Ortopedagogiek), nie 'n "eie" kategoriale struktuur kan blootlê nie. Die Ortodidaktiek is dus nie 'n essensiesoekende en -oopdekkende wetenskap nie.

Dit blyk verder dat die Ortodidaktiek 'n *essensiebewuste* wetenskap is. Dit is 'n praktykgerigte wetenskap, en hou hom besig met die vraag na die wyse *waarop met die leermoeilike kind gehandel moet word*. In die lig van die omskrywing van die disharmoniese onderwyssituasie, blyk dit dat antwoorde op die ortodidaktiese vraagstelling net gevind kan word as die pedagogiese essensies vir sy praktyk geïnterpreteer en verbesonder kan word. By implikasie beteken dit dus dat die ortodidaktiese prak-

tyk nie verantwoordbaar sonder die kategoriale Pedagogiekstruktuur in beweging kan gaan nie. Dit beteken dus dat die Ortodidaktiek 'n akademiese brughoof tussen die pedagogiese teorie en praktyk vorm.

3. Hoofstuk twee

3.1 Doel en sintese

Die doel van hierdie hoofstuk was 'n soeke na konstituente van die disharmoniese onderwyssituasie.

Dit is egter voorafgegaan deur 'n kort besinning oor die samehang tussen problematiese opvoeding en disharmoniese onderwys. Noodsaak hiervoor word gevind in belewinge van nood, verleentheid en vasgelopenheid, wat dikwels die verskynsel van leermoeilikhede òf veroorsaak òf vergesel. Dié belewinge van affektiewe nood het in meer as een opsig so 'n sterk pedagogiese keerkant dat die vraag tereg gestel kan word of die disharmoniese onderwyssituasie nie met 'n problematiese opvoedingsituasie gelyk gestel kan word nie.

In die soeke na konstituente van die disharmoniese onderwyssituasie, is besluit om die gesitueerdheid van enkele "tipiese" leermoeilike kinders, soos hulle hulle in die normaal-didaktiese situasie bevind, aan 'n noukeurige analise te onderwerp. Die keuse het op die neurologies-gestremde, affektief-versteurde en swakbegaafde kind geval, op grond van die uiteenlopendheid in hulle leervoltrekkingsbeeld, onderliggende oorsake, en leeruitkoms. Die gemeenskaplike disharmonieë soos uit elkeen se onderwyssituasie geanaliseer, kan gevolglik aanspraak maak op konstituente van die disharmoniese onderwyssituasie.

3.2 Gevolgtrekkings en bevindings

3.2.1 Daar is tot die gevolgtrekking gekom dat daar na

hul werklik-wesenlike struktuur, geen verskil tussen die problematiese opvoedingsituasie en disharmoniese onderwyssituasie bestaan nie. Die disharmoniese onderwyssituasie onderskei hom egter dáárin, dat dit 'n formele, hergekonstitueerde lessituasie is, dat dit dus geen toevallige karakter dra nie, dat dit spesifiek is in sy opset, dat dit 'n sistematiese verloop het, en dat dit aan ordelikeheid gekenmerk word. Hoewel die problematiese opvoeding hom in die disharmoniese onderwyssituasie kontinueer, blyk die onderskeid tussen die problematiese opvoedingsituasie en die disharmoniese onderwyssituasie dus tog geregverdig. Dit is nader aan korrek om albei as twee *situasietipes* te beskou.

3.2.2 Die volgende konstituente van die disharmoniese onderwyssituasie is blootgelê:

3.2.2.1 Disharmoniese pedagogiese verhoudinge.

3.2.2.2 Affektiewe nood.

3.2.2.3 Belewing van anderswees.

3.2.2.4 Ontoereikende voltrekking van kognitiewe moontlikhede.

3.2.2.5 Leeruitkomstekorte.

3.2.2.6 Verkeerd-geantisipeerde didaktiese lesontwerpe.

4. Hoofstuk drie

4.1. Doel en sintese

Die doel van hierdie hoofstuk was om bepaalde aspekte van die lesontwerp aan die orde te stel, wat vanuit ortodidaktiese perspektief noukeurig in die lig van moontlike verbesonderinge oorweeg moet word. Die ortodidaktiese onderwysdoel is in die lig van en die lesstruktuur en die lesverloop en teen die agtergrond van die konstituente van die disharmoniese onderwyssituasie oorweeg.

Vooraf is kortliks besin oor die moontlike samehang tussen die Vakdidaktiek en Ortodidaktiek, wat onderskeidelik die gewoon-didaktiese en ortodidaktiese bedrywighede vir hulle rekening neem.

4.2 Gevolgtrekkings en bevindings

4.2.1 Daar is tot die slotsom gekom dat die Vakdidaktiek en die Ortodidaktiek 'n groot mate van ooreenkoms vertoon betreffende hulle opgawes. Albei se vraagstelling is naamlik afgespits op die wyse van in beweging gaan van die pedagogiese konstituente in 'n bepaalde praktyk. Die lesstruktuur, as 'n omvatting van oorsigtelike, algemene uitsprake, word as makrostruktuur deur die vakdidaktiese en ortodidaktiese verbesonderinge tot mikrostrukture omvorm. Daar bestaan dus talle aanwysbare snypunte tussen die deelperspektiewe, en tog is dit ewe waar dat elkeen 'n eie identiteit, opgaaf en studieterrein het.

4.2.2 Dit is bevind dat die lesstruktuur 'n besondere interpretasie en verbesondering in die lig van die ortodidaktiese onderwysdoel behels. Waar die ortodidaktiese onderwysdoel ook die uiteindelijke volwassenheid van die leermoeilike kind in die oog het, hou dit in die lig van onder andere die volgende faktore, anderse beklemtoninge en verbesonderinge in:

- Sy onmiddellike doel is daarin geleë om 'n toereikende leëffek te bewerkstellig, wat 'n opheffing van die kind se opvoedingsnood en psigiese lewensonderaktualisering veronderstel. Dit impliseer dat die doelstelling telkens afgespits is op wat vir die leermoeilike kind bereikbaar is.
- Die ortodidaktiese onderwysdoel het ook bepaalde opvoedingsdoelstellinge in die oog, wat normaalweg nie eksplisiet in die onderwysdoel opgeneem word nie. Bepaalde opvoedingsdoelstellinge wat in die onnadruk=

like, daaglikse opvoederlike omgang gerealiseer word, is dikwels nie by die leermoeilike kind verwerklik nie, en daarom moet dit in die onderwysdoel (as pedoterapeutiese moment) opgeneem word.

In die lig van die feit dat die onderwysdoel van deurslaggewende belang geag word vir die aard van die lesaktiwiteit, impliseer bogenoemde opmerkings dus dat die leerstofreduksie, probleemstelling, leerstofordening, lesvormlike aspekte, modaliteite en die lesverloop, aan die hand van 'n didakties-pedagogiese oorweging, 'n oorweging in die lig van die leervoltrekkings- en leeruitkomstebeeld ontwerp moet word.

5. Hoofstuk vier

5.1 Doel en sintese

In hierdie hoofstuk is gepoog om nie soseer die gangbare ortopedagogies-ortodidaktiese diagnostiseringspraktyk aan die orde te stel nie, maar om aan die hand van bepaalde momente en verkenningmedia, enkele interpretasiemoontlikhede in terme van die verkryging van 'n leerbeeld in oorweging te neem.

Die gegewens van die verskillende media is teen die agtergrond van die volgende postulate oorweeg:

- Elke diagnostiseringsmedium dien as middel aan die hand waarvan die leermoeilike kind in sy wêreld ontmoet word;
- Geen medium kan geïnterpreteer word as sou dit uitsluitlik gegewens verskaf ten aansien van 'n spesifieke, geïsoleerde psigiese funksie nie. Elke gegewene word beskou as 'n faset van die kommunikatiewe betrokkenheid van die leermoeilike kind met sy wêreld.

5.2 Gevolgtrekkings en bevindings

Daar is tot die gevolgtrekking geraak dat die diagnostiseringsmedia onder bespreking duidelike en besliste interpretasiemoontlikhede bied. Dit stel gegewens oor die hele linie van die persoonsvoltrekking beskikbaar. Die beskikbare gegewens word aan 'n pedagogiese interpretasie onderwerp met die oog op die verkryging van 'n leerbeeld as 'n belewenisbeeld. Dit beteken dat iedere gegewene ten aansien van die kognitiewe, affektiewe, volisionele, liggaamsfunksioneringswyse, ensovoorts, in terme van die disharmoniese onderwyssituasie beoordeel en geïnterpreteer word. Slegs op dié wyse kan die ortodidaktikus tot 'n begryping en verklaring van die leermoeilike kind se leervoltrekking en leeruitkoms geraak.

6. Hoofstuk vyf

6.1 Doel en sintese

Ortodidaktiese hulpverlening kan slegs op verantwoordbaarheid aanspraak maak, as die ortodidaktikus 'n les in beweging kan laat gaan, wat in so 'n mate op die leerwyse-voltrekking afgestem is, dat dit met die onderrigshandeling sal harmonieer. Hiervoor is eerstens so 'n noukeurig moontlike bepaling van die kind se leervoltrekkingsniveau en leeruitkomst nodig.

Tweedens moet die onderrig in die lig van bogenoemde beplan word. Dit hou in bepaalde verbesonderinge, die oorwegings waarvan in hoofstuk drie uiteengesit is.

Die doel met hierdie hoofstuk was om 'n eksemplariese situasie-analise ten aansien van 'n bepaalde kind met leer-moeilikhede te maak, en voortvloeiende daaruit, tot die ontwerp van 'n ortodidaktiese hulpverleningsprogram oor te gaan. Laastens is 'n eksemplaar van 'n ortodidaktiese les-ontwerp voorgehou.

Inleidend tot bogenoemde is aandag geskenk aan die moontlikheid van 'n ortodidaktiese lesmodel.

6.2 Gevolgtrekkings en bevindings

6.2.1 Daar is tot die slotsom geraak dat 'n ortodidaktiese lesmodel nie net moontlik is nie, maar in der waarheid noodsaaklik is. Omdat 'n ortodidaktiese les egter nie wesenslik van 'n gewoon-didaktiese les verskil nie, beteken dit dat die ortodidaktiese lesmodel noodwendig op die lesstruktuur gebaseer moet wees.

Die ortodidaktiese lesmodel wat uiteindelik voorgehou is, onderskei hom daarin dat van die belangrikste verbesonderingsmoontlikhede as momente in die model opgeneem is. So byvoorbeeld word die diagnostiseringsgegewens so kardinaal geag, dat die leervoltrekkings- en leeruitkomstebeeld daarin opgeneem is. Hierdeur wil nie net die belangrikheid van die gegewens beklemtoon word nie, maar ook aangetoon word dat elke ortodidaktiese les 'n kontinue situasie-analise behels.

Die ortodidaktiese onderwysdoel is verbesonder in drie onderskeibare strategieë, naamlik pedoterapie, leergereedmaking en heronderwys. Daar is tot die gevolgtrekking gekom dat geen hulpverleningsakt buite die drie strategieë om kan plaasvind nie, en dat nie een strategie die ander uitsluit nie.

7. Aanbevelings

7.1 Aanbevelings met betrekking tot ortodidaktiese diagnostisering

Hoewel die gangbare ortodidaktiese diagnostiek daarin slaag om 'n leervoltrekkings- en leeruitkomstebeeld bloot te lê, moet die feit in die gesig gestaar word dat die huidige ortodidaktiese instrumentarium nie direk op die

leermoeilike kind in die disharmoniese onderwyssituasie afgespits is nie. Die media is gerig op die kind as 'n geïsoleerde entiteit, en alle diagnostiseringsdata moet oplaas aan 'n streng ortodidaktiese interpretasie onderwerp word ten einde insig in die disharmoniese onderwys-situasie te kry. Dit word daarom aanbeveel dat:

7.1.1. Navorsing gedoen moet word met die oog op die ontwerp van outentieke ortodidaktiese diagnostiseringsmedia. Dit kan met reg beweer word dat die Ortodidaktiek hom in die opsig nog nie verselfstandig het nie, en dat hy hom nog grootliks bedien van bepaalde psigologiese media wat vir geheel ander doeleindes ontwerp is. Die ontwerp van media wat die disharmoniese onderwysgebeure in die oog het, sal nie net die kwaliteit van die ondersoek verhoog nie, maar ook 'n nuttige bydrae betreffende die diagnostiseringseconomie kan lewer. 'n Vaartbelynde diagnostiek wat op spesifieke doelwitte afgespits is, word dringend benodig.

7.1.2 Bestaande media sal in die lig van die nuwe insigte betreffende die leermoeilikhede-problematiek, noukeurig ge-evalueer moet word, ten einde hul bruikbaarheid te bepaal. Dit beteken nie dat al die media *slegs* en *alleen* gegewens beskikbaar moet stel ten opsigte van die disharmoniese onderwyssituasie nie. Wat hiermee bedoel word is dat gegewens verkry van bepaalde media, relevant en interpreteerbaar vir die disharmoniese onderwyssituasie moet wees.

7.1.3 Uitsprake vanuit aanverwante dissiplines soos die Geneeskunde, Neurologie, Optometrie, Spraakheelkunde, Arbeidsterapie, ensovoorts, sal versigtig in die lig van die disharmoniese onderwyssituasie beoordeel moet word. By gebrek aan 'n sodanige verwysingsraamwerk, word uitsprake vanuit hierdie oorde dikwels verabsoluteer, medikamente word voorgeskryf sonder om die effek daarvan vir

die onderwyssituasie te bepaal, oefenprogramme word met moeite en teen groot onkoste deurgewerk, ensovoorts, sonder om vas te stel of die vermeende uitval, tekort of stoornis enigsins op die disharmoniese onderwyssituasie betrekking het. Wie hom dus verantwoordbaar met die leermoeilike kind bemoei, sal noodwendig van die uitsprake en bevindings in die onderhawige studie kennis moet neem.

7.2 Aanbevelings met betrekking tot ortodidaktiese hulpverlening

7.2.1 Waar die onderhawige studie 'n globale benadering ten opsigte van leermoeilikhede in die algemeen gevolg het, en bepaalde bakens in makrostrukturele verband daar gestel het, sal toekomstige navorsing afgespits moet wees op verbesonderde ortodidaktiese lesmodelle. Hiermee word bedoel dat modelle ontwerp moet word vir spesifieke kategorieë leermoeilike kinders. Dit sluit onder andere lesmodelle in vir:

- * die leergeremde kind;
- * die leergestremde kind; en
- * die leergeremde kind wat leergestremd is.

7.2.2 In aansluiting by voorgaande, sal navorsing gedoen moet word na die moontlikheid en wenslikheid van bepaalde lesmodelle in die lig van die drie gestelde strategieë van pedoterapie, leergereedmaking en heronderwys.

7.2.3 Die kurrikuleringsproblematiek sal vanuit ortodidaktiese perspektief onder die loep geneem word, ten einde die relevansie daarvan in terme van die leermoeilikhede-problematiek aan te wys.

7.3 Aanbevelings met betrekking tot die opleiding

7.3.1 Dit word aanbeveel dat voornemende ortodidaktici,

hulpklasonderwyseresse, ensovoorts, nie net kennis van die teoretiese insigte, soos in die onderhawige studie uiteengesit, moet dra nie, maar ook 'n deeglike praktiese opleiding ontvang in die praktykmaking van genoemde insigte. Dit impliseer opleiding in die interpretasie van diagnostiseringsgegewens in terme van die disharmoniese onderwyssituasie, asook die analise en evaluering van bestaande hulpverleningspraktyke. Laastens moet hulle indringende opleiding ontvang ten aansien van die ontwerp van ortodoktiese hulpverleningsprogramme en -lesse.